

HỌ VÀ TÊN:

LỚP:

MÔN: GDCD

CHỦ ĐỀ: ĐẠO ĐỨC VÀ CÁC PHẠM TRÙ CỦA ĐẠO ĐỨC (Bài 10&11)

Bài 10 - QUAN NIỆM VỀ ĐẠO ĐỨC

1. Đạo đức là gì?

Là hệ thống các ....., ... xã hội mà nhờ đó con người tự giác ....., ... hành vi của mình sao cho ..... với lợi ích của cộng đồng, xã hội.

* Tại sao mỗi cá nhân phải tự điều chỉnh hành vi của mình cho phù hợp với lợi ích của cộng đồng?

Vì cá nhân tồn tại **không thể tách rời** mối quan hệ với cá nhân khác và với xã hội.

* Việc tự điều chỉnh hành vi có phải là tùy ý không?

- ..... tùy ý mà phải ..... theo các quy tắc, chuẩn mực xác định – đạo đức.

- Một cá nhân **biết tự điều chỉnh** hành vi cho phù hợp với lợi ích chung được coi là người có.....

- Một cá nhân **chỉ biết lợi ích** của mình, **bất chấp** lợi ích của người khác, xã hội được coi là người .....

* Trong mỗi chế độ xã hội khác nhau, các chuẩn mực đạo đức có giống nhau không? Vì sao?

- ...../.

- Vì các chuẩn mực đạo đức **bị chi phối** bởi .....và ..... của giai cấp ...

* Đặc điểm của nền đạo đức Việt Nam hiện nay là gì?

Là nền đạo đức tiên bộ, kế thừa những.....

....., vừa kết hợp và phát huy những..... của nhân loại.

2. Phân biệt đạo đức, pháp luật với phong tục tập quán trong sự điều chỉnh hành vi của con người. (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

	Giống nhau	Khác nhau
Đạo đức	Đều có khả năng	
Pháp luật	....	
Phong tục tập quán (những thói quen, trật tự, nề nếp đã ổn định lâu đời)	..... của con người.	- Những phong tục tập quán lỗi thời cần phải..... ..... - Những phong tục tập quán đẹp và phù hợp (thuần phong mỹ tục) cần được..... và .....

3. Vai trò của đạo đức trong sự phát triển của cá nhân, gia đình và xã hội

* Đối với cá nhân

- Góp phần hoàn thiện..... con người;
- Có ý thức và năng lực sống....., sống có....., tăng thêm tình yêu đối với....., ... và nhân loại.
- Một cá nhân **thiếu đạo đức** thì mọi phẩm chất, năng lực khác sẽ.....

* Đối với gia đình

- Đạo đức là ..... của hạnh phúc, tạo sự ..... và ..... vững chắc của gia đình.
- Là nhân tố ..... của một gia đình hạnh phúc.

* Đối với xã hội

- Trong xã hội, nếu các quy tắc đạo đức được ..... và ....., phát triển thì xã hội mới có thể..... bền vững. Ngược lại sẽ gây..... xã hội.
- **Xây dựng, củng cố và phát triển nền đạo đức để góp phần xây dựng nền văn hóa Việt Nam đậm đà bản sắc dân tộc.**

BÀI 11

MỘT SỐ PHẠM TRÙ CƠ BẢN CỦA ĐẠO ĐỨC

1. NGHĨA VỤ

a. Nghĩa vụ là gì?

- Nghĩa vụ là ..... của cá nhân đối với ....., ... chung của cộng đồng, xã hội.
- Đây là nét đặc trưng của đời sống ....., khác với con vật chỉ quan hệ với nhau trên cơ sở .....

* Tại sao cá nhân phải có trách nhiệm với lợi ích chung của cộng đồng, xã hội?

Vì:

- Mỗi cá nhân luôn có ....., lợi ích nhất định cần được ..... để đảm bảo cho sự..... và phát triển của bản thân.
- Mỗi cá nhân không thể ..... các nhu cầu và lợi ích nếu không có sự ..... với cá nhân khác và xã hội.

* Làm thế nào để đảm bảo hài hòa những nhu cầu và lợi ích của các thành viên trong xã hội?

- Xã hội đặt ra những ..... áp dụng cho tất cả mọi người.
- Khi cá nhân ..... và biến những yêu cầu đó thành ..... của bản thân thì trách nhiệm này gọi là .....

Lưu ý:

- Trong thực tế, có lúc nhu cầu và lợi ích cá nhân **mâu thuẫn** với nhu cầu và lợi ích của xã hội.

Vậy, trong trường hợp này, cá nhân (có ý thức) cần phải làm gì?

- Cá nhân phải biết đặt nhu cầu và lợi ích của xã hội.....
- Biết ..... quyền lợi của mình vì quyền lợi chung.

Trong trường hợp này, xã hội cần phải có trách nhiệm gì?

- Xã hội cần ..... cho sự thỏa mãn nhu cầu và lợi ích chính đáng của cá nhân.

Tại sao xã hội cần phải có trách nhiệm đó?

Vì xã hội chỉ có thể ..... lành mạnh trên cơ sở **đảm bảo** được những nhu cầu và lợi ích của mỗi cá nhân.

b. Nghĩa vụ của người thanh niên Việt Nam hiện nay (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

- **Một là**, rèn luyện....., quan tâm người khác, đấu tranh chống cái....., bảo vệ cái.....

- **Hai là**, nâng cao trình độ ....., tiếp thu khoa học, công nghệ ....., nâng cao nhận thức về .....,..... để làm chủ và xây dựng đất nước.

- **Ba là**, tích cực lao động sản xuất; cần cù sáng tạo, trung thực trách nhiệm; phê phán hiện tượng ....., làm bừa, làm ẩu, gây hậu quả xấu cho bản thân và xã hội.

- **Bốn là**, sẵn sàng tham gia vào sự nghiệp ..... Tổ Quốc.

2. LƯƠNG TÂM

a. Lương tâm là gì?

- Là .....tự..... và ..... hành vi đạo đức của ..... trong mối quan hệ với người khác và xã hội.

- Người có đạo đức luôn tự ....., đánh giá các mối quan hệ của ..... với những người xung quanh, qua đó **tự giác** ..... hành vi cho phù hợp với các chuẩn mực đạo đức.

* Lương tâm tồn tại ở mấy trạng thái?

Lương tâm tồn tại ở ..... trạng thái:

- **Trạng thái thanh thản lương tâm**: khi cá nhân thực hiện hành vi ..... với chuẩn mực đạo đức xã hội, sẽ cảm thấy ....., thỏa mãn.

- **Trạng thái cắn rứt lương tâm**: khi cá nhân có hành vi, vi phạm các....., họ cảm thấy **ăn năn, hối hận**.

Lưu ý:

- Lương tâm dù tồn tại ở trạng thái nào cũng có ý nghĩa ..... đối với cá nhân.

Cụ thể:

+ **Trạng thái cắn rứt lương tâm** giúp cá nhân .....hành vi cho ..... với yêu cầu của xã hội.

+ **Trạng thái thanh thản lương tâm** giúp con người ..... hơn vào bản thân, phát huy được tính ..... trong hành vi của mình.

b. Tại sao cần phải trở thành người có lương tâm?

- Lương tâm là yếu tố nội tâm làm nên ..... đạo đức của con người.

- Nhờ đó mà những cái tốt đẹp được .....và .....

→ Do vậy, cá nhân không chỉ **phải có** lương tâm và còn biết **giữ gìn** lương tâm.

c. Làm thế nào để trở thành người có lương tâm? (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

- Thường xuyên rèn luyện tư tưởng, đạo đức; **tự giác** thực hiện ..... đạo đức để biến ..... đạo đức thành ..... đạo đức.

- **Tự nguyện** thực hiện đầy đủ nghĩa vụ bản thân; phấn đấu trở thành công dân ....., có ..... cho xã hội.

- Trong quan hệ giữa người với người, cần có tình cảm ....., cao thượng, biết ..... và biết sống vì .....

3. NHÂN PHẨM VÀ DANH DỰ

a. Nhân phẩm là gì?

Nhân phẩm là toàn bộ những ..... mà mỗi con người có được; là ..... làm người của mỗi con người.

- Người có nhân phẩm được xã hội đánh giá..... và được .....
- Người không có nhân phẩm bị xã hội đánh giá ....., bị ..... và .....

*** Biểu hiện của người có nhân phẩm tốt là gì?**

- Là người có.....;
- Có nhu cầu vật chất và tinh thần .....
- Thực hiện ..... nghĩa vụ đạo đức đối với xã hội và đối với người khác;
- Tôn trọng các quy tắc, ... đạo đức tiên bộ.

b. Danh dự là gì?

Danh dự là sự ....., ... cao của ..... xã hội đối với một người dựa trên các giá trị tinh thần và ..... của người đó.

→ Danh dự là nhân phẩm được đánh giá và .....

*** Biểu hiện của người có danh dự là gì?**

- Là những ..... thực tế đối với xã hội và người khác.
- Luôn giữ gìn và bảo vệ danh dự của mình, tôn trọng danh dự của người khác.

*** Cá nhân được gì khi biết giữ gìn danh dự?**

- Giúp cá nhân có được sức mạnh tinh thần để làm điều ..... và không làm điều.....
- Một cá nhân biết tôn trọng và bảo vệ danh dự của mình thì được coi là người có.....

*** Biểu hiện của người có lòng tự trọng là gì?**

- Làm chủ các ..... bản thân;
- Kiểm chế các nhu cầu, ham muốn không.....
- .....;
- Cố gắng ..... các quy tắc, chuẩn mực đạo đức;
- Quý trọng....., nhân phẩm **người khác**.

*** Biểu hiện của tự ái**

- Đè cao....., bực tức, khó chịu, giận dữ khi cho rằng mình bị đánh giá....., coi thường;
- Không muốn ai....., khuyên bảo;
- Có những phản ứng thiếu sáng suốt, dễ rơi vào.....

4. HẠNH PHÚC

- Quan niệm về *hạnh phúc* vừa mang nội dung ..... vừa mang nội dung...../.

- Hạnh phúc là cảm xúc....., ...của con người trong cuộc sống khi được ....., thỏa mãn các **nhu cầu**....., **lành mạnh** về vật chất và tinh thần.

BÀI 12

CÔNG DÂN VỚI TÌNH YÊU, HÔN NHÂN VÀ GIA ĐÌNH

1 – TÌNH YÊU

a. Tình yêu là gì?

- Là một dạng tình cảm ..... của con người
- Là sự ..... và ..... sâu sắc giữa hai người khác giới. Ở họ có sự ..... về nhiều mặt **làm cho họ** có nhu cầu gần gũi, gắn bó với nhau, ... sống vì nhau và sẵn sàng hiến dâng cho nhau cuộc sống của mình.
- Tình yêu góp phần điều chỉnh ..... con người, giúp bộc lộ những phẩm chất đạo đức cá nhân.

b. Thế nào là tình yêu chân chính?

Là tình yêu ..... và....., **phù hợp** với các quan niệm đạo đức tiên bộ của xã hội. *Biểu hiện:*

- Tình cảm chân thực, quyến luyến, gắn bó; mong muốn gần gũi, đồng cảm, hòa hợp tính cách.
- Quan tâm sâu sắc, không vụ lợi, chăm lo nhu cầu, lợi ích của nhau, tự nguyện thực hiện nghĩa vụ với nhau. Biết sống vì nhau, hy sinh cho nhau.
- Chân thành, tin cậy, tôn trọng lẫn nhau (cơ sở tồn tại của tình yêu).
- Vị tha và thông cảm vì không ai hoàn thiện.

* Giá trị của tình yêu chân chính

- Giúp con người trưởng thành và ..... hơn;
- Là ..... mạnh mẽ để cá nhân vươn tới sự hoàn thiện.

c. Một số điều cần tránh trong tình yêu của nam nữ thanh niên

- Yêu quá sớm;
- Yêu một lúc nhiều người (để chứng tỏ khả năng chinh phục hoặc để vụ lợi);
- Quan hệ tình dục sớm trước hôn nhân.

2 – HÔN NHÂN

a. Hôn nhân là gì? (*HS nghiên cứu theo hướng dẫn*)

- Tình yêu ..... sẽ dẫn đến hôn nhân.
- Hôn nhân là mối quan hệ giữa vợ và chồng sau khi đã **kết hôn**.
- Hôn nhân được ..... công nhận và bảo vệ.

b. Chế độ hôn nhân ở nước ta hiện nay

(*HS nghiên cứu theo hướng dẫn*)

Thứ nhất: Hôn nhân tự nguyện và tiến bộ.

- Dựa trên tình yêu.....
- Tự do kết hôn theo luật định (tự nguyện).
- Đảm bảo về mặt pháp lý (tiến bộ).
- Đảm bảo quyền tự do.....

Chú ý: Ly hôn chỉ được coi là việc **bất đắc dĩ**, vì nó gây ra hậu quả xấu cho cả hai người, nhất là đối với con cái.

Thứ hai: Hôn nhân một vợ một chồng, vợ chồng bình đẳng.

- Hôn nhân một vợ một chồng vì tình yêu là không thể .....
- Bình đẳng vợ chồng là nguyên tắc cơ bản trong gia đình. Đây **không phải là sự cào bằng** mà là vợ chồng có nghĩa vụ và quyền lợi ngang nhau trong mọi mặt của đời sống gia đình.

3 – GIA ĐÌNH

a. Gia đình là gì?

- Hôn nhân sẽ tạo ra cuộc sống gia đình.
- Gia đình là một **cộng đồng** người chung sống và gắn bó với nhau bởi hai mối quan hệ cơ bản: ..... và.....

b. Chức năng của gia đình (4 chức năng)

* Chức năng duy trì nòi giống

- Gia đình là nơi con người sinh ra, lớn lên;
- Duy trì sự ..... và ..... của các thế hệ và xã hội.

* Chức năng kinh tế

- Gia đình **phải biết làm kinh tế** trong khả năng và điều kiện thực tế.
- Tạo ra nguồn ..... chính đáng để đáp ứng nhu cầu gia đình.

* Chức năng tổ chức đời sống gia đình

- Tạo cho mỗi thành viên môi trường sống an toàn, lành mạnh.
- Nơi người già được.....; con cái được.....; người lao động được nghỉ ngơi, hưởng thụ thành quả lao động của mình...

* Chức năng nuôi dưỡng và giáo dục con cái

- Nuôi con ..... để con khỏe mạnh, thông minh.
- Giáo dục con thành công dân có.....
- Dạy con, cháu điều....., lễ phải...

BÀI 13

CÔNG DÂN VỚI CỘNG ĐỒNG

1. Cộng đồng là gì?

Cộng đồng là toàn thể những người ....., có những điểm....., ...thành một khối trong.....

2. Cộng đồng có vai trò như thế nào đối với cuộc sống của con người?

- Con người có thể sống bên ngoài cộng đồng và xã hội không?

Không. Vì:

+ muốn duy trì cuộc sống con người phải .....và ..... với những người khác.

+ là môi trường xã hội để cá nhân thực hiện sự liên kết, ... với nhau, tạo nên đời sống của mình và cả cộng đồng.

- Mọi quan hệ tác động qua lại giữa cá nhân và cộng đồng là gì?

+ Cá nhân: có trách nhiệm thực hiện ..... cộng đồng giao phó; tuân thủ những ..... của cộng đồng.

+ Cộng đồng: .....cuộc sống cá nhân, đảm bảo điều kiện phát triển của mỗi người.

- Đời sống của cộng đồng chỉ lành mạnh khi nào?

+ Khi được tổ chức và hoạt động theo nguyên tắc **công bằng, dân chủ, kỷ luật.**

+ Khi kết hợp đúng đắn mối quan hệ giữa cá nhân với tập thể và xã hội (lợi ích chung và riêng; giữa trách nhiệm với quyền hạn và nghĩa vụ...).

- Con người tham gia vào những cộng đồng khác nhau.

Vì vậy, con người cần phải sống và ứng xử như thế nào trong cộng đồng lớp học, trường học và cộng đồng dân cư nơi cư trú?

1. Trách nhiệm của công dân đối với cộng đồng ((HS nghiên cứu và thực hành theo hướng dẫn)

Mỗi cộng đồng đều có chuẩn mực đạo đức, quy tắc ứng xử riêng mà cá nhân sống trong đó phải tuân thủ. **Nhân nghĩa, hợp tác và hòa nhập** là chuẩn mực đạo đức quan trọng nhất mỗi học sinh cần có trong tập thể lớp, nhà trường và dân cư nơi cư trú.

NHÂN NGHĨA

- Nhân nghĩa là gì?

- + Là lòng ..... và đối xử với người theo .....
- + Là giá trị ..... cơ bản, thể hiện ở suy nghĩ, tình cảm và hành động cao đẹp.
- + Là ..... đạo đức của dân tộc.

- Ý nghĩa của lòng nhân nghĩa là gì?

- + Giúp cuộc sống ....., ý nghĩa hơn;
- + Yêu cuộc sống, có ..... vượt qua khó khăn.

- Lòng nhân nghĩa được biểu hiện ở những khía cạnh nào?

- + Lòng nhân ái, yêu thương, giúp đỡ nhau, không tính toán đả đo;
- + Tương trợ, giúp đỡ trong lao động;
- + Vị tha, cao thượng;
- + Nghi nhớ công hiền của các thế hệ trước.

- Mỗi học sinh cần phải làm gì để phát huy lòng nhân nghĩa của dân tộc Việt Nam?

- + Với ông bà, cha mẹ: kính trọng, biết ơn, hiếu thảo, quan tâm, chăm sóc.
- + Với những người xung quanh (người thân, thầy cô, bạn bè, hàng xóm): quan tâm, chia sẻ, nhường nhịn.
- + Với các vị anh hùng dân tộc, những người có công: kính trọng và biết ơn.
- + Cảm thông và giúp đỡ mọi người khi gặp khó khăn; tham gia hoạt động uống nước nhớ nguồn, đền ơn đáp nghĩa, các hoạt động nhân đạo...

HÒA NHẬP

- Sống hòa nhập là gì?

- + là sống ....., không..... mọi người;
- + không gây ....., bất hòa với người khác;
- + có ý thức tham gia các hoạt động chung của cộng đồng.

- Sống hòa nhập mang lại cho con người lợi ích gì?

Có thêm niềm vui và ..... vượt qua khó khăn.

- Điều gì xảy ra nếu cá nhân không sống hòa nhập?

Đơn độc, buồn tẻ, cuộc sống..... ý nghĩa.

- Để sống hòa nhập với tập thể lớp, trường học, cộng đồng nơi ở, học sinh cần phải làm gì?

- + Với thầy cô, bạn bè, mọi người xung quanh: tôn trọng, đoàn kết, quan tâm, gần gũi, vui vẻ, chan hòa. Không nên xa lánh, bè phái, gây mâu thuẫn, mất đoàn kết.
- + Với các hoạt động tập thể, hoạt động xã hội: tích cực tham gia và vận động mọi người tham gia.

HỢP TÁC

- Hợp tác là gì?

Hợp tác là ..... làm việc, **giúp đỡ, hỗ trợ** lẫn nhau trong một công việc, một lĩnh vực nào đó vì ..... chung.

- Tại sao cần có sự hợp tác?

+ Mỗi người đều có điểm ..... và hạn chế riêng. Cho nên, sự hợp tác giúp hỗ trợ, bổ sung, tạo sức mạnh trí tuệ, tinh thần, thể chất, mang lại chất lượng và hiệu quả cao.

+ Lợi ích của cá nhân và cộng đồng đều ..... thuộc, ...buộc lẫn nhau nên không thể hành động đơn lẻ.

→ Hợp tác là phẩm chất quan trọng của công dân trong xã hội hiện đại.

- **Biểu hiện của sự hợp tác là gì?**

+ Cùng bàn bạc, phối hợp nhịp nhàng, sẵn sàng hỗ trợ, giúp đỡ nhau.

+ Hợp tác **không phải là chia bè**, kéo cánh **gây mâu thuẫn** vì lợi ích cá nhân, lợi ích nhóm.

- **Nguyên tắc của sự hợp tác là gì?**

Tự nguyện, bình đẳng, cùng có lợi, không làm phương hại lợi ích người khác.

- **Các mức độ và cấp độ của sự hợp tác là gì?**

+ Song phương, đa phương;

+ từng lĩnh vực, hoạt động hoặc toàn diện về tất cả các mặt, các lĩnh vực.

+ Hợp tác giữa các cá nhân, các nhóm, các cộng đồng, các dân tộc, các quốc gia.

- **Học sinh cần phải rèn luyện tinh thần hợp tác như thế nào trong các hoạt động học tập, lao động, hoạt động tập thể và xã hội?**

+ Biết cùng bàn bạc, xây dựng kế hoạch, phân công nhiệm vụ phù hợp với khả năng;

+ Nghiêm túc thực hiện kế hoạch, nhiệm vụ.

+ Biết phối hợp nhịp nhàng, sẵn sàng chia sẻ ý kiến, kinh nghiệm, hỗ trợ, giúp đỡ;

+ Biết cùng nhau đánh giá, rút kinh nghiệm để hợp tác tốt hơn.

BÀI 14

CÔNG DÂN VỚI SỰ NGHIỆP XÂY DỰNG VÀ BẢO VỆ TỔ QUỐC

1. Lòng yêu nước

Là phẩm chất đạo đức quan trọng nhất của công dân đối với Tổ quốc.

a. Lòng yêu nước là gì?

- là tình yêu quê hương, đất nước;

- là tinh thần sẵn sàng đem hết khả năng của mình phục vụ lợi ích của Tổ quốc.

b. Lòng yêu nước bắt nguồn từ đâu?

- Từ tình yêu gia đình, người thân, yêu thành quả lao động, nơi sinh ra và lớn lên...

- ... dần dần phát triển thành tình cảm gắn bó với làng xóm, quê hương và nâng lên thành lòng yêu nước.

- Lòng yêu nước được nảy nở và phát triển qua những biến cố, thử thách.

2. Truyền thống yêu nước của dân tộc Việt Nam (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

- Yêu nước là truyền thống đạo đức cao quý và thiêng liêng của dân tộc;

- Được hình thành và hun đúc trong cuộc đấu tranh chống ngoại xâm và xây dựng đất nước.

- Là sức mạnh nội sinh để vượt qua khó khăn, thử thách.

* **Biểu hiện của lòng yêu nước:**

Thứ nhất, là tình cảm gắn bó với quê hương, đất nước: luôn hướng về cội nguồn, ông bà, cha mẹ, tổ tiên.

Thứ hai, là tình yêu thương đối với giống nòi, đồng bào, dân tộc: luôn cảm thông, muốn đồng bào được ấm no, hạnh phúc.

Thứ ba, là lòng tự hào dân tộc chính đáng:

+ Tự hào về truyền thống văn hóa lâu đời (vật thể và phi vật thể);

- + Tự hào về những anh hùng, danh nhân văn hóa;
- + Tự hào về non sông gấm vóc, sản vật phong phú.

Thứ tư, tinh thần đoàn kết, kiên cường bất khuất chống giặc ngoại xâm, bảo vệ độc lập, chủ quyền (là nét nổi bật của truyền thống yêu nước).

Thứ năm, là cần cù và sáng tạo trong lao động để xây dựng phát triển đất nước với những hành động thiết thực.

1. Trách nhiệm xây dựng và bảo vệ Tổ quốc của thanh niên học sinh

(HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

*** Vì sao học sinh cần có trách nhiệm xây dựng Tổ quốc?**

- Tiếp bước cha ông xây dựng đất nước;
- Đưa đất nước phát triển, thoát khỏi nguy cơ tụt hậu.

*** Những hành động thiết thực của thanh niên học sinh**

- Chăm chỉ, sáng tạo, mục đích, động cơ học tập đúng đắn;
- Tích cực rèn luyện đạo đức, tác phong; sống trong sáng, lành mạnh, tránh xa tệ nạn xã hội; đấu tranh với biểu hiện của lối sống lai căng, thực dụng, xa rời giá trị truyền thống.
- Quan tâm đời sống chính trị, xã hội, thực hiện tốt chủ trương, chính sách.
- Tích cực tham gia hoạt động thiết thực: bảo vệ môi trường, phòng chống tệ nạn xã hội, xóa đói giảm nghèo, chống tiêu cực, tham nhũng...
- Biết phê phán, đấu tranh với hành vi đi ngược lại lợi ích quốc gia, dân tộc.

*** Vì sao thanh niên học sinh phải có trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc?**

- Dựng nước phải đi đôi với giữ nước;
- Giành chính quyền đã khó, giữ chính quyền càng khó hơn;
- Luôn cảnh giác, chống lại âm mưu phá hoại của kẻ thù.

*** Thanh niên học sinh cần có trách nhiệm gì để góp phần bảo vệ Tổ quốc?**

- Trung thành với Tổ quốc, với chế độ, cảnh giác âm mưu chia rẽ, xuyên tạc; phê phán, đấu tranh với thái độ và việc làm nguy hại an ninh, xâm hại chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ.
- Tích cực học tập, rèn luyện, giữ gìn vệ sinh, bảo vệ sức khỏe.
- Đăng ký nghĩa vụ quân sự; sẵn sàng lên đường làm nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc.
- Tích cực tham gia hoạt động an ninh, quốc phòng ở địa phương; tham gia hoạt động đền ơn đáp nghĩa...
- Vận động mọi người thực hiện tốt nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc..

BÀI 15

CÔNG DÂN VỚI MỘT SỐ VẤN ĐỀ CẤP THIẾT CỦA NHÂN LOẠI

1- VẤN ĐỀ Ô NHIỄM MÔI TRƯỜNG

Ô nhiễm môi trường và trách nhiệm của công dân trong việc bảo vệ môi trường

a. Ô nhiễm môi trường (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

*** Môi trường là gì?**

- Môi trường bao gồm các yếu tố tự nhiên và yếu tố vật chất nhân tạo có quan hệ mật thiết với nhau và bao quanh con người (đất, nước, tài nguyên...)
- Các yếu tố này ảnh hưởng đến đời sống, sản xuất, sự tồn tại, phát triển của con người và thiên nhiên.

*** Thế nào là ô nhiễm môi trường?**

Là sự biến đổi của các thành phần môi trường không phù hợp với tiêu chuẩn môi trường, ảnh hưởng xấu đến con người và sinh vật.

* Tại sao môi trường bị ô nhiễm?

- Quá trình hoạt động của con người vi phạm nghiêm trọng các yếu tố cân bằng của tự nhiên một cách liên tục và ngày càng lớn. Hệ quả:

- + Tài nguyên cạn kiệt;
- + Thời tiết, khí hậu thất thường: hạn hán, bão lũ...;
- + Mưa đá, mưa xít, thủng tầng ozon...

* Điều gì xảy ra nếu môi trường tiếp tục bị hủy hoại?

Loài người có nguy cơ tự hủy diệt mình.

Do vậy, ô nhiễm môi trường trở thành vấn đề nóng của nhân loại.

Bảo vệ môi trường là trách nhiệm của các quốc gia, là lương tâm, trách nhiệm đạo đức của mỗi công dân.

b. Trách nhiệm của công dân trong việc bảo vệ môi trường

* Thế nào là bảo vệ môi trường?

Là khắc phục mâu thuẫn nảy sinh trong mối quan hệ giữa *con người* với *tự nhiên*, làm thế nào để hoạt động của con người không phá vỡ các yếu tố cân bằng của tự nhiên.

* Thế giới và Việt Nam đã đưa ra các văn bản gì để góp phần bảo vệ môi trường?

- *Thế giới*: Hội nghị thượng đỉnh về bảo vệ môi trường (1992) ở Rio De Janeiro (Braxin) với 120 nước tham gia.

- *Việt Nam*: Ban hành Luật Bảo vệ môi trường năm 2005, cam kết bảo vệ tài nguyên môi trường và sẵn sàng hợp tác quốc tế để bảo vệ môi trường.

* Học sinh chúng ta cần phải làm gì để góp phần bảo vệ môi trường?

Có **nghĩa vụ** thực hiện tốt luật pháp và chính sách của Nhà nước về bảo vệ môi trường. Cụ thể:

- Giữ gìn trật tự, vệ sinh lớp, trường học, nơi ở và nơi công cộng; không vứt rác, xả nước thải bừa bãi.

- Bảo vệ và sử dụng tiết kiệm tài nguyên thiên nhiên: bảo vệ nguồn nước, động thực vật; không đốt phá rừng, khai thác khoáng sản bừa bãi; không đánh bắt thủy hải sản bằng chất nổ, điện...; không vận chuyển mua bán động vật quý hiếm.

- Tham gia trồng cây, chăm sóc cây, phủ xanh đất trống đồi trọc.

- Phê phán hành vi ảnh hưởng xấu đến môi trường; phát hiện, tố cáo hành vi vi phạm pháp luật về môi trường.

2 - VẤN ĐỀ BÙNG NỔ DÂN SỐ

a. Sự bùng nổ dân số (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

* Thế nào là bùng nổ dân số?

Bùng nổ về dân số là sự tăng dân số quá *nhANH* trong một thời gian *ngẮN*, gây ảnh hưởng tiêu cực đến mọi mặt của đời sống xã hội.

* Hậu quả của sự bùng nổ dân số?

- Phá vỡ các yếu tố cân bằng của tự nhiên và xã hội;

- Cạn kiệt tài nguyên, suy thoái kinh tế, gây ra nạn đói, dịch bệnh, thất nghiệp, thất học, suy thoái nòi giống, ô nhiễm môi trường, uy hiếp trực tiếp đến sự tồn tại của con người.

b. Công dân có trách nhiệm gì trong việc hạn chế sự bùng nổ về dân số?

- Không kết hôn sớm, không sinh con ở tuổi vị thành niên, sinh từ 1 đến 2 con/ 1 gia đình.

- Tuyên truyền, vận động mọi người và gia đình thực hiện tốt pháp luật và chính sách của Nhà nước về dân số và kế hoạch hóa gia đình.

3 – VẤN ĐỀ DỊCH BỆNH HIỂM NGHÈO

Những dịch bệnh hiểm nghèo và trách nhiệm của công dân trong việc phòng ngừa, đẩy lùi những dịch bệnh hiểm nghèo.

a. Những dịch bệnh hiểm nghèo

* **Nhân loại hiện đang đối mặt với những căn bệnh nguy hiểm nào?**

Đó là bệnh lao, sốt rét, dịch tả, tim mạch, huyết áp, ung thư, cúm gia cầm và đặc biệt là AIDS.

* **Hậu quả:** uy hiếp sự sống của *toàn nhân loại*.

* **Loài người cần làm gì để đối phó?** (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

- Các dân tộc, quốc gia cần hợp tác, đầu tư trí tuệ, sức lực và của cải để ngăn chặn, đẩy lùi những căn bệnh đó.

- *Do vậy*, tham gia phòng chống dịch bệnh không chỉ là *nghĩa vụ* mà còn là *luong tâm* và *trách nhiệm* của mỗi người.

b. Trách nhiệm của công dân trong việc tham gia phòng ngừa và đẩy lùi những dịch bệnh hiểm nghèo (HS nghiên cứu theo hướng dẫn)

- Bảo vệ sức khỏe: thể dục thể thao, ăn uống điều độ, giữ gìn vệ sinh;

- Sống an toàn, lành mạnh, tránh tệ nạn xã hội;

- Tham gia tuyên truyền phòng tránh bệnh hiểm nghèo, ma túy, mại dâm...

BÀI 16

TỰ HOÀN THIỆN BẢN THÂN (THỰC HÀNH)

1. VẤN ĐỀ TỰ NHẬN THỨC VỀ BẢN THÂN.

* **Thế nào là tự nhận thức về bản thân?**

Là biết nhìn nhận, đánh giá về khả năng, thái độ, hành vi, việc làm, điểm mạnh, điểm yếu, ... của bản thân.

* **Tại sao cần phải tự nhận thức về bản thân?**

- Vì mỗi người đều có tiềm năng, sở thích, thói quen, tình cảm, điểm mạnh, điểm yếu riêng, những điểm tự hào và điểm hạn chế.

- *Do vậy*, không nên *tự ti* mà cần phát huy điểm mạnh, khắc phục hạn chế để tiến bộ.

* **Tại sao tự nhận thức bản thân là kỹ năng sống của mỗi người?**

- *Hiểu đúng* bản thân sẽ đưa ra lựa chọn, quyết định đúng và phù hợp; ứng xử, giao tiếp phù hợp.

- Đánh giá *quá cao* hoặc *thấp* bản thân sẽ thất bại và *sai lầm* trong cuộc sống.

- Muốn nhận thức đúng bản thân phải qua *rèn luyện*.

2 – VẤN ĐỀ TỰ HOÀN THIỆN BẢN THÂN

* **Thế nào là tự hoàn thiện bản thân?**

- Là vượt lên khó khăn, trở ngại, không ngừng học tập, tu dưỡng, rèn luyện, phát huy ưu điểm, khắc phục, sửa chữa khuyết điểm, học hỏi những điểm hay, điểm tốt của người khác để ngày một tốt hơn, hoàn thiện hơn.

- Là phẩm chất quan trọng của thanh niên hiện đại.

* **Vì sao phải tự hoàn thiện bản thân?**

- Không ai là hoàn thiện;

- Những yêu cầu xã hội đặt ra cho cá nhân;

→ Ai hoàn thiện sẽ đáp ứng yêu cầu của xã hội, ngược lại sẽ lạc hậu và tự đào thải mình.

Mỗi người đều có quyền phấn đấu, tu dưỡng, rèn luyện để tự hoàn thiện bản thân theo các giá trị đạo đức xã hội và có quyền nhận được sự hỗ trợ, giúp đỡ của gia đình, nhà trường, bạn bè, xã hội, ... để thực hiện mục tiêu tự hoàn thiện bản thân.

* Làm thế nào để tự hoàn thiện bản thân?

- Tự nhận thức đúng điểm mạnh, yếu của bản thân thân đối chiếu với chuẩn mực đạo đức xã hội;
- Lập kế hoạch phấn đấu, rèn luyện bản thân theo từng mốc thời gian cụ thể;
- Xác định rõ những *biện pháp* cần thực hiện;
- Xác định những *thuận lợi* đã có, những *khó khăn* có thể gặp và cách vượt qua khó khăn;
- Xác định những *người tin cậy* có thể hỗ trợ, giúp đỡ;
- Có *quyết tâm thực hiện* và tìm kiếm sự giúp đỡ của những người tin cậy.

Dặn dò

YÊU CẦU ĐỐI VỚI HỌC SINH

- Tự nghiên cứu bài học thông qua nội dung cơ bản trong Tài liệu học tập, sgk GD&ĐT 10 và thực tiễn cuộc sống.
- Học sinh tiến hành thực hành bài học thông qua sự hướng dẫn của giáo viên.